

Vilda pollinatörer - skapa livsmiljöer i tätorten

Illustration: Carina Lindkvist

1. Äng - Blommande äng i park
2. Blomrik mark - Blommande mark utmed väg och GC-väg
3. Blommande träd & buskar - Blommande träd och buskar i park på innergårdar
4. Blommande plantering - Rabatter/planteringar i park och innergårdar
5. Odling - Odlingslådor och växthus på innergård
6. Gröna tak - Gröna tak på byggnader på innergårdar
7. Gamla träd - Gamla lövträd, fristående och i alléer
8. Död ved - Död ved i form av högstubbe respektive liggande stam
9. Sandig miljö - Blottad sand i sydvända slanter
10. Stenig miljö - Stenmurar som ramar in delar av parken
11. Insektshotell - Insektshotell på innergård
12. Vattenmiljö - Damm i parken

Länstyrelsen
Västra Götaland

Någonting att äta

Våra vilda pollinatörer behöver någonting att äta, hela växtsäsongen och hela dygnet. Idag råder stor brist på blommande miljöer i landskapet. Det behövs åtgärder överallt, inte bara på landsbygden, för att vi ska kunna bibehålla och stärka populationerna. Det är viktigt att ha en stor variation av blommande arter, eftersom de blommar vid olika tider. Det är också av största vikt att tillåta natten att vara mörk. Nattaktiva pollinatörer, exempelvis nattfjärilar, lockas till lampor istället för att flyga till växterna. De riskerar att skada sig eller bli byten vid lamporna. Ljuset försvårar även navigeringen och kan störa både fortplantning och utvecklingen i olika livsstadier. Den pollinering som sker på natten kan inte heller ersättas av dagpollinering.

- 1. Äng** – Ger mat, skydd och boplatser till bin, humlor, fjärilar, blomflugor, skalbaggar och andra djur. Låt naturlig ängsflora breda ut sig, eller komplettera med frö- eller plantsådd. På vissa marker kan helt ny ängsmark anläggas. Se till att ha många olika arter för att få blomning hela säsongen. Ängar kräver årlig skötsel. Slå av med skärande verktyg efter blomning, på sensommaren, och frakta bort höet. Ängsfloran behöver näringsfattiga marker och bortforslandet magrar ut marken. Vissa år kan ängen med fördel brännas istället. Bete efter blomning kan också vara ett alternativ vissa år.
- 2. Blomrik mark** – På mer näringsrika marker kan det vara svårt, eller ta tid, att få blomning av ängsväxter. Men all blomning är viktig för pollinatörer. Istället för regelbundet klippa grönytor som kortklippa gräsmattor kan ni låta markerna blomma genom att variera både klipptid och klipphöjd. Färre klippningar innebär dessutom minskade kostnader och mindre avgasutsläpp.
- 3. Blommande träd & buskar** – Använd pollen- och nektarrika blommande träd och buskar vid planteringar. Spara också blommande arter som förekommer naturligt på ruderatmarker och annan mark som inte behövs för exploatering.
- 4. Blommande plantering** – Välj nektarrika blommor i rabatter och andra planteringar. Ha en variation av arter för att ge blomning hela växtsäsongen, det ger kontinuerlig mat åt pollinatörerna samtidigt som det blir vackert för medborgarna. Tänk till tidigt i samhällsplaneringen och tillåt större tomter/trädgårdar. För små tomter innebär ofta att det bara blir hårdgjorda ytor med hus, carport och altaner eller stenläggning...
- 5. Blommande odling** – Uppmuntra medborgare att odla i sina trädgårdar, men skapa också möjlighet för kolonilotter och annan odlingsyta på mark som ni ändå inte tänkt nyttja, ex. på ruderatmark. Många kryddor och grönsaker ger värdefull blomning för pollinatörerna, som i sin tur bidrar till bättre skörd.
- 6. Gröna tak** – Gröna tak med blommande växter, ex. sedumarter, ger både mat och skydd för pollinatörer, samtidigt som växternas avdunstning kyler av luften och fördröjer dagvattnet. Använd gröna tak till egna byggnader och uppmuntra medborgare och andra exploitörer att göra detsamma på sina komplementbyggnader.

* Se tips på växter i slutet av detta infoblad.

Vilda pollinatörer - skapa livsmiljöer i villakvarter

Illustration: Carina Lindkvist

1. Äng - ängsmark på oexploaterad yta och ruderatmark
2. Blomrik mark - Blommande mark utmed väg och GC-väg
3. Blommande träd & buskar - Blommande träd och buskar på ruderatmark och i allé
4. Blommande plantering - Rabatter/planteringar i trädgårdar och kolonilott
5. Odling - Odlingslådor och odlingslotter i trädgårdar och kolonilott
6. Gröna tak - Gröna tak på komplementbyggnader
7. Gamla träd - Gamla lövträd på ruderatmark och skogsbryn
8. Död ved - Död ved i form av högar med stammar och ris i trädgård och kolonilott
9. Sandig miljö - Blottad sand på ruderatmark och sandhög i trädgård
10. Stenig miljö - Stenmur utmed GC-väg
11. Insektshotell - Insektshotell i trädgårdar och kolonilott
12. Vattenmiljö - Damm i trädgård och bäck

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Någonstans att bo, någonting att dricka

Det är inte bara maten som är en bristvara för de vilda pollinatörerna. Landskapet har utarmats även när det gäller boplatser och tillgången till öppna vattenmiljöer med rent vatten. Dessa behov är minst lika viktiga att tillgodose för att kunna bibehålla våra livsviktiga pollinatörer. Arterna behöver dessutom kunna förflytta sig mellan sina bon och de platser där det finns rikligt med mat, vatten eller lämpliga partners. De behöver mat och viloplatsers längs vägen och det är därför av stor vikt att knyta samman livsmiljöerna genom gröna stråk, grön infrastruktur.

7. **Gamla träd** – Gamla träd ger skydd, mat och boplatser åt många insekter, däribland pollinatörer. Tillåt träden att bli riktigt gamla, ju äldre desto bättre. Lövträd är ofta att föredra. Håll efter sly runt dem för att skapa solbelysta ytor. Om det saknas gamla träd i området kan ni genomföra så kallade veteraniseringsåtgärder, där yngre träd får karaktärer som liknar de äldre trädens (det finns kurser att gå).
8. **Död ved**– Många pollinatörer är beroende av död ved för husrum. Veden ger även skydd och viloplatsers för dem. Placera ut grova trädstammar på lämpliga, solbelysta platser där de får ligga kvar under lång tid. Det kan även vara ett fint inslag i rabatter. I samband med avverkningar kan högstubbar sparas i ljust läge. För att snabba på inflyttning kan ni borra hål i veden, minst 15 cm djupa och variera i diameter mellan 1,5-12 mm.
9. **Sandig miljö** – En stor andel av pollinatörerna, bl.a. många bin och skalbaggar, gräver sina bon i sandiga miljöer. Skrapa fram solbelysta sydvända slänter och sandblottor i marken. Om marken inte är naturligt sandig kan sandvallar anläggas med ditförd sand.
10. **Stenig miljö** – Stenmurar och andra steniga miljöer ger skydd och boplatser till många insekter. Solvarma stenar är dessutom utmärkta viloplatsers för bland annat fjärilar.
11. **Insektshotell** – Bygg insektshotell med brädor, borrade stockar, bamburör och skyddande nät för att skapa boplatser för pollinerande insekter. Placera dem i skyddat och solbelyst läge.
12. **Vattenmiljö** – Underhåll och tillåt öppna diken, dammar och våtmarker. Anlägg gärna fler vattenmiljöer.

Illustration: Carina Lindkvist

Vilda pollinatörer

Pollinerande insekter är nödvändiga både för vår livsmedelsproduktion och för fungerande ekosystem. En god pollinering är i sin tur beroende av en mångfald av pollinatörer. Drygt 90 procent av världens vilda växtarter och 75 procent av odlad gröda får hjälp med sin frösättning av pollinatörer. Växterna är navet i många näringsvävar. Ett artrikt växtsamhälle ger mat och skydd åt en mångfald av insekter, däggdjur, fåglar och andra djur.

Det finns cirka 3 000 pollinerade insektsarter i Sverige. Det är humlor, bin och andra steklar samt dag- och nattfjärilar, blomflugor och andra flugor samt skalbaggar. En stor andel av våra pollinerande insekter riskerar dock att försvinna inom snar framtid. Nära 50 % av arterna som är knutna till det brukade landskapet är hotade idag.

Nektar & pollen

Våra vilda pollinatörer behöver både nektar och pollen. En del är kräsna, och håller sig till enstaka växter, medan andra är mer generalister. De behöver tillgång till mat hela säsongen. Här tipsar vi om några växter som ni bör gynna på era marker.

Ängsväxter

Backglim	Femfingerört	Gullviva	Myskmalva	Sommargyllen
Backnejlika	Fetknoppar	Gulmåra	Mörkt kungsljus	Stor blåklocka
Backtimjan	Fibblor	Gulsporre	Nysört	Svartkämpar
Blodnäva	Flockfibbla	Gökblomster	Nävor	Sälg/salix
Blåeld	Flädervänderot	Humbleblomster	Prästkrage	Tjärblomster
Blåklint	Fyrkantig	Kornvallmo	Rotfibbla	Vårkorsört
Blåmunkar	johannesört	Kungsmymta	Rödblära	Väddklint
Bockrot	Fältvädd	Käringtand	Rödfibbla	Åkervädd
Brudbröd	Färgkulla	Kärleksört	Rödklint	Äkta johannesört
Brunört	Getväppling	Liten blåklocka	Rödkämpar	Ängsskallra
Cikoria	Gråfibbla	Ljung	Rölleka	Ängsvädd
Fackelblomster	Gullris	Mandelblom	Småfingerört	
			Smällglim	

Buskar & träd

Björnbär	Lönn
Brakved	Olvon
Ek	Oxel
Fläder	Rönn
Hagtorn	Slånbär
Hallon	Sälg och vide
Hassel	Vildapel
Hägg	
Kaprifol	
Lind	

Rabatt , park & trädgård

Akleja	Fruktträd	Lammöra	Salvia
Aubrieta	Gräslök	Lavendel	Silverax
Aronia	Heliotrop	Luktviol	Trädgårds-
Backlök	Höstanemon	Lungört	nattviol
Blågull	Höstflox	Pingstlijor	Våriris
Blåklint	Isop	Pärlhyacint	Vårkrokus
Bolltistel	Jätteverbena	Revsuga	
Bärbuskar	Kantnepeta	Ringblomma	
Fetknoppar	Kungslilja	Rosbuskar	
Fibblor	Koriander	Rosentrav	
Fläckflockel		Röd solhatt	

Kolla gärna i [Receptsamling för biologisk mångfald](#) för beskrivningar av olika åtgärder.

